

เทศน์เช้า วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๔๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันพระด้วยนะ วันนี้วันพระโยมมาทำบุญ โยมมาทำบุญโยมเป็นคนฉลาด เป็นคนฉลาดคือคนที่ว่ารู้จักสิ่งใดเป็นประโยชน์กับสิ่งใดไม่เป็นประโยชน์ เราเกิดมาเป็นมนุษย์นี้ มนุษย์สมบัติประเสริฐที่สุด

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เกิดเป็นมนุษย์ แล้วมาตรัสรู้ในท่ามกลางของโลกมนุษย์ เพราะโลกมนุษย์มันมีบุญกุศล มีบุญ มีกุศล มีทุกข์มีสุข ทุกข์ก็ทุกข์ใน สัจจะความจริง กุศล เห็นไหม เพราะทุกข์อันนั้นเราทำคุณงามความดี มันก็เป็นบุญกุศล มันให้เลือกใจ ระหว่างทุกข์กับสุข แล้วเราทำอย่างไรให้เป็นมัชฌิมาปฏิปทา ให้เห็นทุกข์ กับเห็นสุขอันนี้

แต่เวลาเทวดา พวกพรหมนี้ เขาจะมีความสุขตลอด เพราะของเขาเป็นทิพย์ ใน ชีวิตของเขาจะมีความสุขตลอด แต่ในความสุขนั้นเขาก็ว่าเหว เวลาเขาจะสิ้นหมดอายุขัย ของเขาเนี่ย เขาจะไปไหน เขาถึงบอกว่า ให้มาเกิดเป็นมนุษย์แล้วให้พบพุทธศาสนา ให้ ทำบุญกุศลอันนี้เพื่อจะได้เกิดอย่างนั้นอีก มันก็เป็นวิภูฏะ มันก็เวียนไปเวียนมาอยู่อย่างนี้ วิภูฏวนเป็นอย่างนี้

วิภูฏะ เราจะออกวิภูฏะได้อย่างไร มนุษย์สมบัติถึงประเสริฐตรงนี้ ประเสริฐ ตรงที่ว่าเรามีสิทธิเลือก ถ้าเรามีสติ เรามีการใคร่ครวญ ชีวิตนี้คืออะไร? เกิดมานี้อำนาจ ของบุญกุศลพาเกิด มนุษย์สมบัตินี้เป็นอริยทรัพย์ประเสริฐที่สุด แต่ดูโลกเขาดี เขาก็เที่ยว ของเขาไปวันๆ หนึ่งนะ แล้วเขาบอกพวกเราเป็นคนที่ว่าหาเรื่องใส่ตัว ทำไมอยู่บ้าน ไม่ได้ ทำไม่ต้องเที่ยวออกไปแสวงหา ถ้าอยู่บ้านนะ มันก็ใช้เวลาไปวันหนึ่งๆ เวลานะ ๑๐๐ ปี แป๊บเดียวนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลย เวลาของเรา ๑๐๐ ปี เหมือนพยับแดด พยับแดดพอโดนความร้อนขึ้นมา มันเป็นแค่พยับแดดขึ้นมา แล้วมันก็คายตัวไปเท่านั้นเอง เวลาพวกเทวดา พวกอินทร์ พวกพรหม ชีวิตเขายืนยาวกว่าเรามาก แต่ยืนยาวขนาดไหน มันก็มีวาระ มันต้องสิ้นสุดลงไป

ทีนี้เราเป็นมนุษย์ขึ้นมาเนี่ย เราออกแสวงหาสิ่งนี้ อยู่บ้านก็ได้ ทำบุญกุศลของเราก็ได้ที่บ้าน ทำอย่างนั้นมันเป็นความเคยชินอยู่กับสิ่งที่ว่ามันเหมือนกับน้ำเน่า น้ำเน่ามันไม่เคลื่อนไหวนะ มันจะมีแต่วันเสียหายไป แต่เราแสวงหาของเราเพื่ออะไร เพื่อให้มันไหลเวียน สิ่งที่ไหลเวียน น้ำเน่ามันมีออกซิเจน มันมีเป็นประโยชน์ ถ้าน้ำไม่ไหล ไหลเรื่อยเรื่อยไป สองข้างฝั่งจะมีต้นไม้จะมีสิ่งมีชีวิตไปรวมๆ อยู่ตรงนั้น

ชีวิตเราก็เหมือนกัน เราแสวงหาเพื่อสิ่งนี้ ในเมื่อยังต้องติดครูบาอาจารย์อยู่ ต้องติดครูบาอาจารย์นะ ในหลักธรรม เวลาหลักธรรมเป็นความจริง แต่เวลาผู้ที่ปฏิบัติธรรมอย่าติดครูบาอาจารย์นะ อย่าติดสิ่งต่างๆ ถ้าไม่ติดครูบาอาจารย์นะ อย่างภาคปฏิบัติเรานี้ ถ้าไม่ผ่านครูไม่ผ่านอาจารย์ มันจะใช้ความคิดของตัวเอง ความคิดของตัวเองความคิดของเราก็มีกิเลส ถ้าความคิดของเรามีกิเลส เราก็ต้องตีความไปตามกิเลสของเรา

พระไตรปิฎกนี้ถูกต้องทั้งนั้น เพียงแต่คนตีความพระไตรปิฎกแล้วก็มาเถียงกัน เพราะเอาความเห็นของตัวเองเข้าไป สิ่งที่เป็นความเห็นของตัวเองเข้าไป เห็นไหม ครูบาอาจารย์ผ่านมาแล้วถึงจะต้องคอยชี้แจงนำสิ่งนี้ให้เรา บังคับตั่งนะ นี้คำว่าหวาน น้ำตาลใส่ปากหวานเพราะเรารู้ทุกคน แต่ถ้าเขาไม่รู้ว่ายาวหวานนะ ความหวานมันจะตีค่าอย่างไรถึงว่าเป็นความหวานล่ะ เวลานั้นน้ำตาลติดลิ้นของเราเนี่ย มันจะว่ายาวมากหวานน้อยแล้วแต่จริตนิสัยของผู้นั้น เพราะว่าคนถ้าชอบหวานมากก็ต้องว่าแค่นี้หวาน แต่คนที่เขาแค่อ่าน้อยนี่ก็หวานเกินไป อันนี้เป็นจริตเป็นนิสัย จริตนิสัยของคนไม่เหมือนกัน ความเห็นของคนไม่เหมือนกัน

แต่การประพฤติปฏิบัติต้องลงอริยสัจ ๔ เหมือนกัน สิ่งที่เป็นทุกข์นี้ควรกำหนดทุกข์นี้ควรกำหนด ทุกข์นี้เกิดจากอะไร ทุกข์นี้เกิดจากใจหรือ แต่ว่าเราบ่นว่าทุกข์ๆ นี่มันเป็นผลของมันแล้ว เหมือนกับเขาถ่ายกากออกไปแล้ว เขาไปแล้วไง เราจะเห็นแต่เงาของทุกข์ เราเห็นแต่วิบากผลของมันที่มันผ่านไปแล้ว แต่ถ้าเรามีสติ ในการประพฤติ

ปฏิบัติ ในการค้นคว้าหาเรา ชีวิตนี้คืออะไร? ชีวิตนี้คือตัวปฏิสนธิจิต ปฏิสนธิจิตในครรภ์ของมารดา แล้วเกิดมาเป็นเรา เกิด ๔ เกิดในไข่ เกิดในครรภ์ เกิดในโอปปาติกะ นี่ความเกิด เกิดในน้ำคร่ำ

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อเกิดมาแล้วปฏิสนธิจิตนี้พาให้เราเกิดมาเป็นมนุษย์ แล้วเราจะย้อนกลับเข้าไปแก้ เราก็ต้องย้อนกลับเข้าไปแก้ที่นั่น ถ้าเราย้อนกลับเข้าไปแก้ที่นั่น กิเลสอยู่ที่จิตได้สำนึก จิตสามัญสำนึกของเรานี้มันเป็นแบบการแสดงออก สิ่งที่แสดงออกนี่ดูที่เขาวนปัญญา บางคนมีเขาวนปัญญาจะฉลาดมาก จะฉลาดมากฉลาดน้อยก็เป็นการส่งออกมารับรู้สิ่งเรื่องภายนอก

แต่ถ้าคนฉลาดจริงๆ มันต้องเอาความคิดของเราไว้สิ คนที่ฉลาดคือต้องเอาตัวของตัวไว้อยู่ในอำนาจของเรา สงครามที่มีประโยชน์ที่สุดคือสงครามชนะตัวเราเอง สงครามที่เกิดขึ้นในโลก เวลาเกิดสงครามขึ้นมาเขาเป็นแพ้เป็นชนะกัน ขณะที่ชนะก็ว่าสิ่งนั้นไปทำความถูกต้อง แต่เวลาเขาปกครอง เวลาเขาปกครองไป เขารักษาของเขาไปรักษาได้ไหมละ สิ่งนั้นเพราะมันเป็นการสร้างเวรสร้างกรรมไปตลอด คนชนะก็ว่ามีความสุข คนแพ้ก็ผูกอาฆาต สิ่งที่ถูกอาฆาตมันก็เป็นเวรกรรมกันต่อไป

แต่ถ้าผู้ที่ฉลาด เอาตนของตนไว้ในอำนาจของตน จะเอาตนของตนไว้ในอำนาจของตนจะทำอย่างไรละ ถึงจะเอาตนของตนไว้ในอำนาจของตนได้ ต้องมีสติใจ ต้องเชื่อในธรรมก่อน มีศรัทธา มีความเชื่อ ถ้าคนมีศรัทธาณะ ศรัทธาจริตเชื่อในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ เวลาเราจะเอาตนของตนไว้ที่เราใช้คำบริกรรม สัจจธรรมชาติ สสารอันหนึ่งมันออกไปตามธรรมชาติของมัน

นี่ก็เหมือนกัน ความรู้สึกของใจมันก็ไปธรรมชาติของมัน เอาอะไรไปห้ามมันละเวลาน้ำไหลมาเราจะต้องกั้นเขื่อนกั้นน้ำไว้ น้ำจะเป็นประโยชน์ในการใช้สอย นี่ก็เหมือนกัน จิตนี้เราจะเอาอะไรให้มันแสดงตัว ถึงต้องมีคำบริกรรมพุทโธๆ เพื่อให้จิตนี้ให้สติให้คำบริกรรมนี้สร้างสมสิ่งนี้ขึ้นมา สร้างสมจิตขึ้นมาให้เป็นเอกัคคตารมณ์ให้จิตตั้งมั่น นี่คือศรัทธาจริต ความเชื่อมาก

แต่ถ้าเป็นพุทธจริตนะ ผู้ที่มีปัญญามาก ปัญญาคิดขนาดไหนเราตั้งสติไว้ๆ แล้วความคิดนี้ สรรพสิ่งต่างๆ เกิดขึ้นแล้วต้องแปรสภาพไปเป็นธรรมดา ความคิดก็

เหมือนกัน เกิดขึ้น ยึดสิ่งต่างๆ แล้วใคร่ครวญไป ถึงที่สุดแล้วมันต้องดับไปเป็นธรรมดา ถ้าเรามีสติควบคุมสิ่งนี้ไป เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ต้องทำสิ่งนี้เข้ามาเพื่อจะเอาตนของตนไว้ ต้องว่าตนอยู่ที่ไหนก่อน ตนคือจิต นี้ร่างกายของเรา ถ้าเป็นเราจริงเราเปลี่ยนถ่ายอวัยวะทำไมเราเปลี่ยนถ่ายได้ละ เวลาเราเปลี่ยนถ่ายอวัยวะ มันเป็นเราใหม่ละ เราตัดสิ่งที่ว่า เป็นเนื้อร้ายทิ้งไป มันเป็นเราใหม่ละ นี้ร่างกายเป็นเราใหม่

แต่หัวใจมันยึดสิ่งนี้เป็นเรา ยึดร่างกายเป็นเรา ยึดสิ่งต่างๆ ว่าเป็นเรา นี่ตัวที่เป็นใจ ตัวที่เป็นใจที่ไปยึดเป็นเรา เราเข้าไปตรงนั้น เวทนาไม่มีหรรอก ร่างกายมันรับรู้เวทนาไม่ได้ ธาตุ ๔ มันจะเจ็บปวดเป็นไปไม่ได้ใหม่ มันไม่มีชีวิตหรรอก แต่เพราะใจเราไปผูกพันมัน เพราะเราไปยึดมัน เราถึงเจ็บปวด เราถึงมีอาการต่างๆ ขึ้นมา นี่ถ้าเราจะเอาตนของตนไว้ตั้งสตินี้เข้าไป เข้าไปหาตรงนี้ เข้าไปหาตัวที่เป็นอุปาทานที่ไปยึดเขา อุปาทานที่ไปยึดเขาณะ

แล้วตัวนี้ฐานของอุปาทานคืออะไร? คือภวาสวะ ภวาสวะนะ ภพชาติมันอยู่ตรงนี้ ภพชาติคือจิตปฏิสนธิ คือภวาสวะ ภพอันนี้มันรองรับสถานะ ความคิดมันมาจากไหน มันก่อตัวขึ้นมาจากตรงนี้ จรวดที่เขาอิงออกไปเขาอิงออกไปจากฐานไข่มุข ความคิดของเราออกไปจากไหน ออกไปจากภวาสวะ ออกไปจากฐานของความคิดนี้ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันจะเข้าไปหาตรงนี้ เข้าไปหาตรงตัวตนของเรา ตัวตนที่ว่ามันมีอุปาทานมันเป็นอวิชชา ธรรมชาติของมันคืออวิชชา มันเป็นพลังงานที่มันไม่รู้ตัวมันเอง มันเป็นพลังงานนะ

ถ้าเป็นวิชา วิชามันเป็นพลังงานเหมือนกัน แต่พลังงานเป็นวิชา ถึงว่าโลกนี้เป็นอตตะ สิ่งต่างๆ ยึดมันเป็นอตตะมัน มันเป็นอตตะ แต่ถ้าเป็นธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอนัตตะ สิ่งนี้เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป เกิดจากศีล สมาธิ ปัญญา ปัญญาอันนี้ใคร่ครวญเข้ามา ถ้าเราเห็นตัวตนของเรา เราเห็นฐานของเรา

นี่ถ้าปัญญาอย่างนี้เกิดขึ้น ปัญญาในศาสนาพุทธเราคือปัญญารอบรู้ในกองสังขาร กองสังขารคือขันธ ๕ ไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่ขันธ ๕ พลังงานตัวนี้เข้าไปในขันธ ๕ มันก็ออกไปเป็นความคิดออกมา จนมันสงบเข้ามา มันก็ปล่อยขันธ ๕ เข้ามาเป็นตัวจิต เป็นภวาสวะ เป็นฐานที่ตั้งของความคิด แล้วเรามีสติยกขึ้นวิปัสสนาเข้าไปเห็นกาย ตัวนี้มันจะ

เป็นปัญญาการใคร่ครวญ เป็นแต่ความยึดในสิ่งนั้นมันไม่มีประโยชน์เลย สิ่งนี้เป็นธรรมชาติของเขา อยู่ที่เวรที่กรรม คนอายุยืน คนอายุสั้น คนที่มีอุปนิสัย เหตุ มันเป็นสภาวะกรรมทั้งนั้น กรรมให้ผลอย่างนั้น แล้วเขาสร้างของเขาสภาวะแบบนั้นมา สิ่งนั้นมันเป็นฐานที่รองรับ

ถ้ามีตัวยึดทุกอย่างเลย ไม่ต้องการให้เป็นอย่างนั้น ปฏิเสธสิ่งที่ยึดเกิดขึ้น จะปฏิเสธต่างๆ แล้วคิดรนนะ คิดรนว่าทำไมเราเป็นแบบนี้ เราสร้างคุณงามความดีมหาศาล ทำแต่คุณงามความดี ทำไมเราประสบสิ่งนี้ คุณงามความดีของเราเป็นปัจจุบัน แต่กรรมสภาวะที่เราสร้างมามันเป็นเหมือนหนี้ หนี้ผูกมาแต่ดั้งเดิม แล้วมันมาให้ผลตอนนี้

แต่ถ้าเป็นปัจจุบันกรรม เราสร้างอันนี้ไป เราสร้างคุณงามความดี แต่เราโดนเบียดเบียน เราโดนกระทบกระเทือน กระทบกระเทือนคือหนี้เก่า แต่หนี้ใหม่ที่กรรมดีของเราจะให้ผลเราไปสู่กรรมดี ถ้าเรามีปัญญาใคร่ครวญอย่างนี้เราจะกระวนกระวายไหม เราจะปฏิเสธสิ่งนั้นไหม ถ้าเราไม่ปฏิเสธสิ่งนั้น เรายอมรับความเป็นจริง พระอาทิตย์ขึ้นมาแดดมันต้องร้อนธรรมชาติของมัน เราจะปฏิเสธสิ่งนั้นได้อย่างไร สิ่งนั้นเป็นธรรมชาติของมัน เพียงแต่เราสามารถสร้างบ้านสร้างเรือนเราป้องกันแดดได้ไหม ถ้าเราสร้างบ้านสร้างเรือนขึ้นมา เราป้องกันแดดนั้นได้ นี่เรามีธรรมในหัวใจ

ถ้าเรามีธรรมในหัวใจเราก็เป็นชาวพุทธแท้ ไม่ใช่ชาวพุทธที่ทะเบียนบ้าน ชาวพุทธที่ทะเบียนบ้าน อะไรก็ไม่รู้เรื่อง อยู่ไปวันๆ หนึ่งนะ โทษนะ เหมือนกับสัตว์ สัตว์มันใช้ชีวิตไปวันๆ หนึ่งนะ เพราะสัตว์มันไม่มีสมอง สมองมันเล็กมาก มันไม่มีปัญญาที่มันจะทำคุณงามความดี

เราเป็นคน เราเป็นชาวพุทธ เราเจอธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ ประเสริฐมาก เทวดาก็มาฟังเทศน์พระพุทธรเจ้า เทวดา อินทร์ พรหม เขาไม่มีสิ่งนี้เหมือนเรา เรามีสิ่งนี้ แต่เราไม่เอาสิ่งนี้มาเป็นประโยชน์กับเรา ถ้าเราเอาสิ่งนี้มาเป็นประโยชน์กับเรา มีทฤษฎีมีแผนที่เครื่องดำเนิน เราต้องประพฤติปฏิบัติ เราต้องตั้งใจของเรา

ถึงบอกว่าโยมเป็นคนมีบุญ รู้จักแสวงหาสิ่งที่โลกเขา มองไม่เห็น เพราะมันเป็นนามธรรม บุญกุศลนั้นเป็นนามธรรม กินบุญคือความดี บาปอกุศลนั้นเป็นกรรมดำมันก็ทำใจให้ทุกข์ร้อน ใจของเรากินกรรมเป็นอาหาร ปากของเรากินคำข้าวเป็นอาหาร

มนุษย์นี้มีร่างกายกับจิตใจ ร่างกายนี้ต้องการอาหารนี้เข้าไปจุนเจือมันเพื่อดำรงชีวิต หัวใจต้องกินแต่คุณงามความดี ถ้าคุณงามความดีอย่างนี้ทำให้เรามีความมองอาจกล้าหาญ เข้ากับทุกสังคมได้ เพราะเราเป็นคนดี เรามองอาจกล้าหาญ

แต่ถ้าเรามีธรรมในหัวใจนะ เราจะทำลายฐานของที่ตั้งของความคิด ถ้าเราทำลายฐานของที่ตั้งความคิดนั้นคือภวานามขันธ์ ๖ ย้อนกลับเข้ามา ภวานาเข้ามา ทำลายกาย เวทนา จิต ธรรม มันจะปล่อยวางสิ่งนี้ เพราะฐานของความคิดไง ถ้าเราทำลายฐานของมัน ความคิดตั้งอยู่บนอะไรล่ะ ความคิดตั้งอยู่บนสิ่งต่างๆ ไม่ได้เลย ไม่มีภวาสวะ ไม่มีฐานของความคิดแล้วความคิดจะเกิดขึ้นมาได้ยังไง ถ้าความคิดเกิดขึ้นมาได้แล้ว รับรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างไร

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ๔๕ ปีใช้อะไรสอน ใช้ขันธ ๕ ใช้ธาตุ ๔ ขันธ ๕ แต่ของปุถุชนเรา เห็นไหม ขันธมาร กิเลสมาร แต่ขันธขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นภาวะ ขันธอันบริสุทธิ์ ขันธนี้มีธรรมชาติอันหนึ่ง มันเหมือนกับว่าพระอาทิตย์ขึ้นแดดออกนี่ มันเป็นธรรมชาติอันหนึ่ง มันไม่รู้ร้อนรู้หนาวของมันหรือพลังงานของมันส่งได้แคไหน มันก็ไปแค่นั้น ขันธนี้ก็เหมือนกัน แล้วจิตที่มันบริสุทธิ์ จิตที่สะอาด จิตที่อ่อนน้อมควรแก่การงาน นิพพานไม่สามารถแสดงตัวของเขาเองได้ แต่เขาอาศัยสมมุติ อาศัยธาตุ ๔ และขันธ ๕ สร้างคุณประโยชน์มา

ถึงบอกว่า ภารา หเว ปัญจัก ขันธา เป็นภาระนะ พระอรหันต์นะ แยกธาตุแยกขันธนี้ไว้เป็นภาระ ต้องจุนเจือมันไป รักษามันไป เพื่อประโยชน์โลกนะ ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ตนเอง ตนเองไม่มีสิ่งใดๆ เข้าไปเจือปนอันนั้นได้ จิตใจดวงนี้ไม่ต้องการสิ่งใดทั้งสิ้น สิ่งนี้เป็นส่วนเกินทั้งหมด เราไปมองสมบัติคนอื่นแล้วเราไปยึดของเขา เราบ้าไหม สมบัติของคนอื่นแล้วเราไปเห็นเข้า เราก็อำนาจของเราๆ นี้อุปาทานใจมันยึด แต่นี่มันเห็นสมบัติของเขาเป็นสมบัติของเขา ใจนี้อิ่มเต็มอยู่แล้ว มันไม่ต้องการสิ่งใด มันถึงต้องอาศัย ภารา หเว ปัญจัก ขันธา นี้เพื่อเป็นประโยชน์ สิ่งที่เป็นประโยชน์กับโลก

นี่ในศาสนาพุทธเราถึงมีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นรัตนตรัย เป็นที่พึ่งของเราได้จริง ถ้าเป็นที่พึ่งของเราได้จริง เราก็แสวงหาสิ่งนี้มาเป็นที่พึ่งของเรา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นแก้วสารพัดนึก เป็นไตรสรณคมน์ ถ้าเรามีสิ่งนี้ เราแสวงหาสิ่งนี้

เราต้องแสวงหาก่อน ถ้าเราประพฤติปฏิบัติเสร็จสิ้นกระบวนการแล้วไม่ต้องแสวงหา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ อยู่ที่ใจดวงนั้น พุทโธ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน พลังงาน ความคิดคือตัวพุทโธ นั่นแหละคือตัวผู้รู้ พระพุทธเจ้าอยู่ที่ใจของเรา ธรรมะเพราะใจนั้นมัน ใจใจธรรมนั้น มันก็เป็นธรรม สังฆะใจนี้เป็นสาวะสาวกผู้ที่ไต่ย่นได้ฟังธรรมขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น นี่พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ อยู่ที่ใจ

จากเริ่มต้นว่าต้องฟังครูฟังอาจารย์ ต้องแสวงหา ต้องทำอะไรเรา เราแสวงหาที่ ฟังของเรา แล้วเราพยายามประพฤติปฏิบัติจนใจของเราเป็นพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ นี่ผู้ใดเห็นธรรม เราเห็นธรรม เรารู้ธรรม แล้วเราจะถึงเลสงสัยไปได้อย่างไรละ ในเมื่อใจเราเป็นพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ในหัวใจของเรา กราบองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยเต็มหัวใจ กราบด้วยความซึ่ง กราบด้วยความเคารพ ว่าเกิดมา ท่ามกลางพุทธศาสนา กิ่งพุทธกาลศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง แล้วเวลาไปเกิดพุทธกับ เวลาเกิดขึ้นศาสนาเสื่อมไป เขาไม่เชื่อสิ่งนี้

ดูในปัจจุบัน โลกเจริญมาก แล้ววิทยาศาสตร์นี่เป็นสิ่งที่ทำให้โลกเจริญ แล้วก็ตื่น ไปกับวิทยาศาสตร์ แล้วเราไม่เข้าใจเรื่องของจิตใจเลย ไม่เข้าใจเรื่องของความสุขความ ทุกข์เลย เราชนะ เราได้เปรียบ เราทำการค้าได้มาก นี่คือนานุกุศล เบียดเบียนใครบ้างก็ ไม่รู้ ทำอย่างไรไว้ก็ไม่รู้

แต่ถ้าเป็นหัวใจนะ เป็นสิ่งที่มีบุญกุศลนะ มันจะเจือจางกัน มันจะเผื่อแผ่กัน สิ่ง ที่เผื่อแผ่นั้นคือเรื่องของใจ ใจที่มีธรรมเราก็มีความสุข โลกก็มีความสุข แต่ถ้าเป็น วิทยาศาสตร์ต่อไปนะ ใจจะเร่าร้อน เพราะการแข่งขัน สิ่งที่มีการแข่งขันเป็นสังคมแล้วมัน ต้องมีเรื่องของกิเลส มีเรื่องของความเบียดเบียนกันเข้าไป นี่ถึงว่าเวลาหมดยุคของ ศาสนาผู้มาเกิดอันนั้น เขาเกิดเป็นมนุษย์เหมือนกัน แต่เขาจะไม่ได้พบสิ่งนี้

เราเกิดมาพบสิ่งนี้ถึงต้องเตือนตนเอง เรามีอำนาจวาสนา เกิดมาขณะที่ศาสนา เจริญรุ่งเรืองอีกหนหนึ่ง มีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะเข้ามาจากใจหนึ่ง การประพฤติปฏิบัติ นี้ เรามาทางจรรยา เรายังพลัดหลงได้ แล้วการประพฤติปฏิบัติไม่มีนะ เป็นความว่างหัวใจ นี่ปฏิบัติทาเครื่องดำเนินเท่านั้นชี้แนะเข้าไป ถึงที่สุดแล้วจะเป็นมรรคา มรรค ๘ ปัญญาชอบ เพียรชอบ งานชอบ นี่สิ่งที่เป็นสัมมาสมาธิชอบๆ ขึ้นมาแล้วมันรวมตัวอย่างไร มรรค

สามัคคีสัมปยุตเข้าไปอย่างไร ทำลายกิเลสอย่างไร ครูบาอาจารย์จะเข้าใจสิ่งนี้ ถ้ามันเกิดกับใจดวงใจของลูกศิษย์นะ ครูบาอาจารย์สามารถแก้ไข

๑. ไม่เน้นซ้ำ
๒. ไม่หลงออกไปนอกกลุ่มนอกทาง
๓. ได้ผลประโยชน์กับใจดวงนั้น

แล้วเราเกิดมาพบสิ่งนี้ ถึงว่าเป็นบุญกุศลของเรา เราแสวงหาความสุขความทุกข์นี้ ต้องเป็นสิ่งที่เป็นามธรรมเข้าไปแก้กัน เรื่องของวัตถุก็ต้องเอาวัตถุแก้กัน เราถึงลืมสองตา ตาหนึ่งคือสัมมาอาชีวะ เรามีหน้าที่การงาน เรามีอาชีพ เราก็ทำของเราไป สิ่งนี้การดำรงชีวิต

แล้วดำรงชีวิตนี้ไว้เพื่อปฏิบัติธรรม ไม่ใช่ดำรงชีวิตนี้เพื่อการดำรงชีวิตตกไปชีวิตหนึ่งเท่านั้น ดำรงชีวิตนี้ไว้ด้วย แล้วการประพฤติปฏิบัติธรรมขึ้นมาเข้ากับใจดวงนั้น ใจดวงนั้นประเสริฐแบบใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใจของครูบาอาจารย์ใจเกิดสิ่งนี้ขึ้นมาแล้วจะประดับในศาสนาพุทธของเรา เอวัง